

venen" se zdi ta misel umestna, zato pravi, da se bo obravnavala po vseh klerikalnih shodih. To je višek nesramnosti in hudobnosti! Kaj pa je vzrok, da ne more naš kmet nikamor naprej? Vzrok je pretežno število enorazrednic, katerih je med vsemi avstrijskimi kronovinami na Kranjskem največ. Pouk na teh je najtežavnejši in zastran tega tudi najmanj koristen. Naši kmetje pa dobivajo skoro samo tak pouk. Namesto da bi poučevali na shodih ljudi, jih podpirajo v šučeju proti šoli in naobrazbi! Kakor se vidi, je zašel Zabret v prav lepo družbo. "Slovenec" pravi dalje, da je bil na tem shodu "kaj poučen in navduševan govor profesorja Jarca". Če je pritrjeval Kuraltu glede omejitve žganjpitja, bi ga pohvalili tudi mi; da je pa molčal, ko je govoril Kuralt o spiritu in šoli v tej obliki in v taki primeri, je zanj jako značilno. Od te strani ga še nismo poznali. Zato moramo pribiti, da je bil g. Evgen Jare, profesor v Kranju, poleg pokojnega dobropoljskega nadučitelja Primožiča resen kandidat S. L. S. za mesto c. kr. okrajnega šolskega nadzornika v kranjskem in radovljiškem okraju. Če hoče postaviti vlada kozla v zelnik, naj ga kar imenuje — še je čas. Toda strankarju Evgenu povemo, da ne bi šla njegova pšenica tako v klasje kot si misli on in njegovi vsemogočni privrženci. Nadzornik, kateremu je spirit ter šola eno in isto zlo, ni dandanes več mogoč, tudi na Kranjskem ne!

Seja c. kr. šolskega sveta v Radovljici dne 31. decembra 1907. Predsednik predloži proračun za leto 1908. v skupnem znesku 1040 K, in sicer za okr. učit. knjižnico 420 K in za okr. učit. konferencijo 630 kron. — V Kamni gorici se odpravi s 1. marcem 1908 drugi razred in se imenuje proviz. učiteljica H. Bukovec. Obenem se odobri predlog kraj. šol. sveta, da se sezida nova dvorazrednica po normalno šol. načrtih v skupnem znesku 80.000 K. — V Koroški Beli se razširi tamšnja trirazrednica v štirirazrednico s 1. marcem t. l., ker so posamezni razredi prenapolnjeni, l. 1907/8, je šolobiskujočih otrok 294. — Sestavita se ternopredloga za a) nadučiteljsko mesto na Jesenicah in b) za učiteljsko mesto v Srednji vasi. — Zaradi izpopolnitve učnega mesta na Jesenicah se sklene, predlagati kraj. šol. svetu, da se razpiše to mesto novič v dostavkom, da se bo oziralo edino na moške prosilce. — Na znanje se vzame odpoved proviz. nastavljenega učitelja M. Bajtore na Koprivniku, a namesto nje se nastavi provizorično dose-danega učitelja-voditelja v Predosljah Josipa Jocića. — Priznajo se sledeče starostne doklade: II. starostna doklada učiteljici Fr. Pogacnik na Ribnem; IV. nadučitelju V. Zavrlu in III. učiteljici E. Omanovi, oba v Begunjah; II. nadučitelju Iv. Baragi v Kor. Beli; I. učiteljici M. Zemljanovi v Boh. Bistrici. — Sled-njič se rešijo nekatere disciplinarne zadeve. — a.

Iz kamniškega okraja nam poročajo. Zadnje poročilo o pogrebu pokojnega Josipa Mesnerja ne odgovarja popolnoma resnici. Pisec dotičnih vrstic je bil namreč napačno informiran, ker je pisal: "da, celo predsednika krajnega šolskega sveta nismo zapazili med pogrebi." — Resnici na ljubo bodi povedano, da je bil predsednik krajnega šolskega sveta v Komendi med onimi vrtilimi možmi, ki so nosili krsto s pokojnikom Mesnerjem. S temi vrsticami popravljamo torej svojo zmoto in prosimo gospoda predsednika blagohotnega oproščenja.

Na Štajerskem je zmagal pri nado-mestni deželnozborni volitvi dne 23. t. m. klerikalni kandidat Terglav. Napredni kandidat Zdolšek je dobil častno manjšino. Terglav je dovršil le enorazredno ljudsko šolo v Polzeli ter ne zna niti prav pisati. Izrekel se je se-veda za skrajšanje učne dobe in za poldnevni pouk. Dvomimo pa, da bi taki učenjaki kaj dosigli. Sicer pa dr. Korošcu čestitamo na pridobitvi tega vrlega moža. — Na svidenje pri s p l o š n i h deželnozbornih volitvah pri-hodnje leto! Takrat bo izid malo drugačen.

Imenovanje. Izredni profesor na graški univerzi, gospod dr. Karel Strekelj, je imenovan za rednega profesorja slovanske filologije.

Iz Zg. Tuhinja nam pišejo: Na sv. Štefana dan pr. l. smo tukaj obhajali 50-let-nico obstoja naše šole. V ta namen je šolsko vodstvo priredilo temu primerno slavo z de-klamacijami, petjem, živimi podobami in dve igri. Dečki so igrali: "Dedščina nevaležnega sina, igra v 3 dejanjih; deklice pa Silvin Sar-deukovo: "Deklica s tamburico". Za uvod je nadučitelj povedal nekoliko črtic iz šolske kro-nike. Vse točke so se proizvajale tako dobro, da je bilo zbrano občinstvo naravnost očarano. Na občno željo se je moral vzpored ponoviti na Sv. treh kraljev dan. Obakrat je bila pro-storna šolska soba nabito polna. Mnogo ljudi pa se je moralo zaradi nedostajanja prostora vrniti. Slovesnost pa je posebno povzdignil po-polnoma nov oder s prekrasno scenerijo. Dva zastorja, prednjega in ozadja, ter dve kulisi je naslikal brezplačno gospod višji živinozdravnik I. Nikolaj Sadnikar iz Kamnika tako izborno, da je slike vsakdo občudoval. Za žive podobe je poslal tudi bengaličen ogenj, seveda brez-plačno. Iz tega se vidi, da je imenovan gospod velik prijatelj šole. Ker je že poprej večkrat naklonil naši šoli kako denarno podporo, mu bodi na tem mestu izrečena prav iskrena za-hvala. — Ostalo scenerijo pa je jako okusno

naslikala tukajšnja učiteljica gospica Frančiška Gromova obenem pa je tudi z denarno pod-poro priskočila na pomoč. Precejšnjo vsoto je daroval župnik gospod Ivan Štrukelj ter krajni šolski svet. Manjše vsote pa so darovali: gg. Jernej Hribar, župan in posestniki: Janez Zavatnik, Vid Kadunc, Tomaž Žavbi, Jakob Hribar, Pavel Voljkar, Jurij Jeras ter gospod Matej Žnidarič, c. kr. orožniški stražmojster. Bodi vsem darovalcem izrečena tem potom prav topla zahvala. Srečko Malenšek.

Grobni spomenik rajnemu tovarišu Antonu Žagerju bivšemu nadučitelju v Pe-trovcu, stoji na pokopališču v Žalecu, je iz črnega mramorja in ima pod običajnim na-pisom in fotografijo še sledeče besedilo: Čast vrlemu učitelju in pisatelju slovenskemu "To-netu iz gošče". Spomenik stane 391 K 20 vin. brez dovoza v Žalec; v to svrhu so darovali: 1.) A. Petriček — Žalec, 20 K, 2.) Jos. Sager — Schwechat, 50 K, 3.) I. Kele — Nova Štifta, 3 K, 4.) I. Stante — Blagovna, 2 K, 5.) Žagerjevi prijatelji iz Zg. Savinske doline po g. Turnačku iz Nazarja 32 K, 6.) Uči-teljstvo v Petrovcu 7 K, 7.) Učiteljsko od Sv. Lovrenca pod Prožimom 2 K, 8.) gospa Jozefina Žager — Petrovce, 100 K, 9.) M. Levstik — Celje, 5 K, 10.) Učiteljsko na Frankolovem 2 K, 11.) L. Šah — Teharje, 2 K, 12.) Učiteljsko dekleške šole pri Sv. Jurju n. j. ž. 4 K, 13.) L. Černež in gđ. Suhač — Griže, 2 K, 14.) Učiteljsko na Go-rici v Zg. Sav. dol. po nadučitelju R. Knafliču 77 K 20 h, 15.) Učiteljsko pri Sv. Pavlu v Sav. dol. 5 K, 16.) Učiteljsko društvo — Gornjigrad 40 K, 17.) J. Košenina — Liboje 5 K, 18.) Učiteljsko — Sv. Peter v Sav. dol. 3 K, 19.) Krajni šolski svet Petrovce 30 K — skupaj 391 K 20 h. Vsem darovalcem iz-reka gospa Jozefina Žagerjeva in tudi podpi-sani presrečno zahvalo. — Žalec, dne 22. ja-nuarja 1908. Anton Petriček.

Tretji roditeljski večer v Povirju. Dne 26. t. m. je priredilo tukajšnje učiteljsvo tretji roditeljski sestanek v tej zimi. Drugi se je vršil 29. decembra lani ter je bil še po-voljno obiskan. Predavala sta: tov. nadučitelj Milau Volkov o redu, in župnik Josip Novak o verski vzgoji. Pri tretjem sestanku je govo-ril tov. učitelj Anton Mervič o laži in boju proti nji. Razpravljal je najprej o raznih lažeh, dokazal z raznimi zgledmi, da smo odrasli ljudje mnogokrat učitelji laži nežni mladini. Zatem je razpravljal o boju z njo in sredstvih, ki jih imamo v tem rabiti. G. župnik je nadaljeval o verski vzgoji. Pri tem delu se je dotaknil v veliki meri zdravstva in razložil navzočim kako in kdaj naj skrbje za zdravje svojih otrok. — Mater je bilo nad 30 navzočih. Udeležba oče-tov bi pa bila lahko večja. Kmalu se začne pomlad in tedaj bo treba roditeljske sestanke odložiti na jesen. Vsekakor se je opazilo, da ni bilo pri obeh sestankih niti vse učiteljsvo navzoče. Kako naj bodo potem navdušeni pre-prosti ljudje za to, za kar se niti učiteljsvo ne meni. Zabave se pa udeležujemo šele po do-vršenem delu. Stik med domom in šolo je vendar tako potreben, da bi morala biti vsaka učiteljska oseba zadovoljna, če pride v dotiko s starši. Toliko v prijazen opomin, pa da se me ne ume napačno. X.

Reorganizacija obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani. Naučno ministrstvo je do-volilo, da se obrtni pripravljalnici (nadaljevalni) tečaj na treh mestnih deških ljudskih šolah priklapijo na splošno obrtno nadaljevalno šolo, združeno z realno v Ljubljani. Dovolilo je na-dalje, da se dva paralelna oddelka v I. nado-ljevalnem razredu provizorično aktivirata, dva paralelna oddelka pripravljalnih tečajev na imenovanem zavodu se pa opustita. Končno se število tedenskih učnih ur pomnoži za dve.

Zakaj je moral iti rektor graške univerze? Na to vprašanje odgovarja "Slo-venec", in sicer pravi: "Graški rektor dr. Ha-nausek je, kakor se je sedaj iz avtentičnih virov izvedelo, zato moral odločiti svojo čast, ker ni hotel, oziroma ni mogel na vseučilišču napraviti reda, kakor je to zahtevalo naučno ministrstvo. Kako naj bi neki? Saj je to tisti dr. Hanausek, ki je 3. decembra l. l. na shodu radikalnega nemškega dijaštva priporočal resolu-cijo, v kateri se pravi, da "vseučilišča delajo uato, da se strmoglavijo tista naziranja in tisti svetovni red, ki je ideal pristašem mrtve dog-matiške vere." Dr. Hanausek je moral iti in dobro bi bilo, ako bi se na ta način vsem po-svetilo, ki hočejo "strmoglavitvi svetovni red". V Avstriji vseučiliških profesorjev ne plačujemo zato tako ogromno drago, da bi s svojo filo-zofsko maloizobraženostjo zaletavali se v "dog-matiško vero." Tudi liberalni uči-telji naj si to zapomnijo, ker bodo ta nauk kmalu rabili. In tudi drugim našim narodnim kulturnim zavodom n. pr. gle-dišču, ta opomin ne bo škodil. Čas setve je tu! — Te "Slovenčeve" besede se nam zde tako pomembne, da si jih nemimo prihodnjč natančneje ogledati.

"Učiteljski Glas", glasilo "Saveza dalmatinskih učitelja", piše v 1. letošnji šte-vilki o našem listu: "Učiteljski Tovariš" ta najstarejši učiteljski list na slovenskem jugu v Avstriji, je z novim letom izpremenil svoj format in izhaja kot tednik. V 2. številki ima jako lep članek "Učiteljsvo — sebi!" V tem članku pozivlja učiteljsvo, da se prigrdom jubilejskega leta našega vladarja spominja v

prvi vrsti sebe in da kar ima darovati, daruje svojemu društvu, sebi in svojim bratom na ko-rist. Današnji fond znaša 58.500 K 59 h, a "Učit. Tov." se nadeja, ako dobi odziv med člani, ki jih je 2000, da bo ta vsota narasla na 217.500 K. Ta lep primer naših bratov slovenskih učiteljev polagamo na sree svojim tovarišem...

"Prosveta", ki jo ureja v Kragujevcu slovenskemu učiteljsvu dobro znani srbski uči-telj Jovan P. Jovanović, tudi govori o požrtvovalnosti slovenskega učiteljsva, nagla-sajoč, kako si hoče to samo nabrati potrebni kapital, da si zgradi svoj dom v Ljubljani. "Daj Bože, da se ova namera naše mile brade i drugova šta pre i ostvari... Nije lito lep primer ličnoga požrtvo-vanja za opštu stvar svoga staleža? — V isti številki poroča "Prosveta" tudi o zborovanju "Društva slo-venskih učitelja."

Meštanska Škola, glasilo "Zveze uči-teljstva čeških meštanskih šol na Moravskem", poroča v zadnji svoji številki o našem listu ter pravi, naj bi ga v obliki posnemali tudi češki šolski listi. Nadalje govori imenovani list o našem konviku, pisoc, kako bomo nabrali po-trebni gradbeni kapital (glej v 2. let. številki uvodnik!) ter omenja končno zborovanje "Dež. slov. učit. društva" (predlog tov. Šege) in zborovanje "Društva slov. učitelja."

Ali ste že obnovili naročnino za leto 1908?

Šolsko zdravstvo.

Pod tem naslovom hočemo prinašati krat-ke vesti s polja šolskega zdravstva. Dandanes ne gre šoli in učiteljsvu samo za to, da mla-dino samo vzgajata in učita, ampak gledati morata tudi na zdravje telesa, zakaj le v zdra-vem telesu biva zdrava duša.

Društvo za negovanje mladinskih iger na Dunaju je zborovalo dne 14. grudnia 1907. Predsedoval je prezident, državni in deželni poslanec Viktor Silberer. Društvo ima 19 krajevnih podružnic ter 24 igrališč in 5 prostorov za drsanje. Organ društva je "Vierteljahrsschrift für kör-perliche Erziehung", ki sta mu urednika dr. Leon Burgerstein, znani strokovnjak na šolsko-higijenskem polju, in dr. Viktor Pimmer. Izmed večjih podpor, ki jih je društvo l. 1907. sprejelo, je omeniti subvencijo mesta Dunaja 5000 K, deželnega zbora spodnjeavstrijskega 1000 K in "Maj-korsokomitee" 3000 K. Ali bi se ne dalo na pr. v Ljubljani ustanoviti društvo z enakimi tendencami? —ij—

Šolski zdravniki v Offenbachu na Nemškem. Kakor je razvidno iz poročila o šolsko-zdravniškem delovanju v šol. l. 1906/7. je bilo v Offenbachu sedem ljudskih šol in dve srednji šoli. Skupno 8500 učencev v 156 raz-redih. Za zdravniško preiskavo in opazovanje je nastavljenih pet zdravnikov. Popolnoma zdravim je bilo spoznanih 23,8% vseh otrok. 68,4% je bilo srednje konstitucije in pri 7,8% se je konstatiralo jako slab razvoj telesa in slaba prehranitev, oziroma težki bolniški znaki. Pri 51,4% se je našlo več kot štiri bolne zobe. Največ teh otrok je bilo nato v šolski zobni kliniki, kjer se jim je brezplačno pregledalo in popravilo zobovje. Nekateri so pa to opustili, največkrat zaradi nemarnosti staršev. Zunanje bolezni očesa in slab vid za-radi prirojenih ali pozneje dobljenih očesnih pogojev je imelo 6,6% otrok. Potrebna očala je nakazal šolski očesni zdravnik 58 otrokom. Ubožnejši so jih dobili zastoj. 129 otrok je bilo bolnih na ušesih, oziroma so slabo slišali. Pri 587 otrokih se je pokazala boleha v ustih in v nosnih votlinah. 188 otrok je bolehalo na naslednjih "rachitis". Je-tika ni nastopala mnogokrat, večkrat pa boleznii srea. Sploh jih je bilo na prsnih organih bo-lanih 156. V 378 slučajih so se opazovale druge bolezni, n. pr. malokrvnost, škrofuloza, kožne bolezni, nervozni prikazi, epilepsija, vi-dov ples in povečanje sluznic. — 59 dečkov in 61 deklic je poslala šolska oblast v toplice Nauheim, Orb in Kreuznach. Seveda pod nad-zorstvom. 24 deklic in 4 dečki so preživeli počitnice v Odenwaldu na planini pod nadzor-stvom ene učiteljice. — V letnih počitnicah se je uvedlo zdravljenje po mleku (Milehkur). 309 dečkov in 377 deklic se je zdravilo na ta način, kar je stalo približno 2000 mark. — Enaka vsota se je dovolila za topli zajtrk (mleko), ki se je v jako mrzlih zimskih jutrjih dajal potrebnim otrokom. —ij—

Pouk o higieni na Ruskem. Na vseh srednjih šolah na Ruskem so v najvišjem raz-redu uvedli na teden dve uri fakultativnega pouka v higieni. —ij—

Razgled po šolskem svetu.

— **Požrtvovalnost sedmograških Saksov.** Kakor druge nemadarske narodnosti zatirajo Madjari tudi Sakse na Sedmograškem, ki pa so toliko imoviti in požrtvovalni, da jim

madjarsko nasilje ne more dosti škodovati. Da si ohranijo svoj jezik v cerkvah in šolah, si jih združujejo sami. Dasi je vseh Saksov le 220.000, si združujejo devet srednjih šol, dve učiteljski, 265 ljudskih in meštanskih šol ter dve deški zabavišči, za kar izdajajo na leto 1.589.800 K. Razen tega so izdali od l. 1904. do 1907. za zgradbo svojih protestantskih cerkev 1.321.946 K.

— **Češkemu učenjaku,** prof. naravo-slovja Purkinju, ki je predaval okrog leta 1850 na vratislavskem vseučilišču v Nemčiji, so od-krili pred nekaj dnevi na tem vseučilišču po-prseje z veliko slavnostjo. Pokojnik je bil velik češki narodnjak in pisatelj.

— **Vseučiliška svoboda na Pruskem.** Te dni je poklical rektor berlinskega vseučil-lišča poljske visokošolce k sebi in zahteval, da mu naj s častno besedo obljubijo, da bodo go-vorili na shodih nemški in ne poljski. Dijaki so se pa odločno postavili v bran in dejali, da to postavno ni utemeljeno.

— **Šolski kuratorij,** društvo za vzdrževanje nepotrebnega ženskega učiteljsča z nemškim učnim jezikom v Ljubljani, je dobilo 2000 K državne podpore.

— **Študentke na Nemškem.** V zimskem tečaju je vpisanih na vseučiliščih v Nemčiji 326 rednih in 2504 izrednih slušateljic, skupaj študira torej v zimskem tečaju na nemških vseučiliščih 2824 žen.

— **Disciplinarna uredba za učitelj-stvo v Dalmaciji** je izšla v uradnem listu. "Učiteljski glas" pravi, da ni tako rožasta, kakor so jo kazali. Napravili so jo, ne da bi kaj povprašali učiteljsvo. To je napaka. Pri tako važni stvari je vendar treba vprašati tudi uči-teljstvo, kaj in kako misli ono.

— **Število učencev na Danskem.** Po zakonu sme biti na Danskem v enem razredu največ 35 učencev, na Norveškem 40 do 50, na Nizozemskem 50, v Amsterdamu 33. Kako je pa pri nas?

— **Šola brez učitelja.** V Starem lazu na Hrvaškem so že štiri mesece brez učitelja. Prejšnjega učitelja so prestavili, a ga še dose-daj niso nadomestili z novim.

— **Milijonar se je poročil z uči-teljico.** Milijonar Friderik Conde v Syracuse se je poročil dne 7. januarja z učiteljico Marijo Graei Kingsley. Ženin je potomec francoske princčevske rodbine. Njegov oče je tvornicar in milijonar. S 34 leti je prevzel ženin tvornico, ki se je obnesla prav dobro. Conde je bil prej vsakemu športu jako vdan, a iz ljubezni do svoje zaročenke je vse opustil. Čeravno sta bila že dlje časa zaročena, je vendar ona šele pred kratkim opustila svojo učiteljsko službo.

Z gospodarskega polja.

— **Pridelek sladkorne pese.** Ravno-kar so došla poročila o približnem lanskem pridelku sladkorne pese. Sodi se, da vsa pro-dukcija znaša 6.399.900 ton proti pravemu pridelku predlanskega leta s 6.640.000 tonami. V posameznih državah se je pridelalo: v Av-stro-Ogrski 1.417.100 ton (lani se je sodilo, da se pridelala 1.393.900 ton, v resnici pa se je samo 1.330.600 ton), Nemčiji 2.056.600 (lani 1.997.200, oziroma 2.241.100), Rusiji 1.403.000 (lani 1.380.000, oziroma 1.433.900), Franciji 707.000 (lani 704.000, oziroma 747.100), Belgiji in Nizozemskem 405.000 (lani 404.100, oziroma 461.2000), Švedski 109.500, (lani 111.000, oziroma 155.700), Italiji 140.000 (lani 140.000, oziroma 115.000), Španiji 109.000 (lani 109.000, oziroma 89.800) in Danski 52.000 (lani 50.000, oziroma 66.000 ton).

— **Državna subvencija.** Za olajšanje nabave sena in stelje na Primorskem je dalo poljedelsko ministrstvo 79.000 kron državne podpore.

— **Podružnica čebelarkega društva v Kranju** je imela na Primorskem svoj občni zbor. Podružnica šteje 60 članov, torej je naj-močnejša podružnica čebelarkega društva na Slovenskem. Dohodkov je imela 210-20 K, stroškov pa 106-77, torej prebitka K 103-43. V odbor se izvolijo: predsednikom g. Ivan Lampe v Kranju, njega namestnikom nadučitelj Fran Luznar na Primorskem, tajnikom cestar Miha Eržen in odbornikom Janez Strupi. Slednjič se je sklenilo: 1. do prihodnjega rednega obnega zbora podružnice nakupiti 100 kranjskih panjev po normalni ceni, ki se je sprejela na obnem zboru dne 19. marca lan-skega leta; 2. tekom leta prirediti sestanek čebelarjev.

— **Dolgovi mesta Gradec** so znašali koncem 1907. leta 23.766.891 kron.

— **Zvinoreja na Ogrskem** je v letu 1907 lepo napredovala. Število konj se je po-množilo od 1.788.416 na 1.797.664, število govedi od 5.624.555 na 5.952.929, število orac pa od 6.891.089 na 7.549.336.

— **Trgovina s pivom v Srbiji.** Srbija proizvaja toliko piva, da to zadostuje za do-mače potrebe in da ga še izvažata. Tako je leta 1906 izvozila v Turčijo 341.524 litrov, v Bol-garsko pa 21.899 litrov. Neke vrste piva je Srbija leta 1906. tudi uvozila, in sicer iz Nem-čije 68.926 litrov, iz Avstro-Ogrske pa 242.257 litrov.

— **Delavska beda in higiena na Ogrskem.** Menda v nobenem srednjeevropskem mestu ne vladajo tako nezdrave razmere za